

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Національної
академії керівних кадрів культури і мистецтв**

КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО: СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ ВИМІР

**Матеріали ІV міжнародної наукової конференції молодих
вчених, аспірантів та магістрантів**

3 – 4 листопада 2020 року

Київ – 2020

Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали IV міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів, 3-4 лист. 2020 р. *М-во культ. України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистецтв.* Київ: НАКККіМ, 2020. 166 с.

Збірник матеріалів присвячено актуальним питання експертної діяльності в галузі культури і мистецтва, теорії й історії культури та інформаційним комунікаціям, соціокомунікаційним процесам в бібліотечній й архівній справі, традиціям та сучасним напрямам сценічного й аудіовізуального, а також музичного мистецтва. До того ж висвітлено теоретико-практичний міжкультурний потенціал соціокультурної послуги, практики дизайну і реклами, аналізовано стан, проблеми і перспективи хореографічної культури у державотворчому процесі.

Рекомендовано науковим співробітникам, працівникам бібліотек, викладачам і студентам вищих навчальних закладів та широкому колу читачів.

Редакційна колегія:

Іванов Сергій Віталійович, доктор хімічних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи НАКККіМ

Луцький Максим Георгійович, доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків НАКККіМ

Члени редакційної колегії:

Андресюк Борис Павлович, доктор політичних наук, професор, директор Інституту дизайну та реклами НАКККіМ

Дичковський Степан Іванович, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Інституту практичної культурології та арт-менеджменту НАКККіМ

Кулиняк Михайло Андрійович, кандидат мистецтвознавства, доцент, директор Інституту сучасного мистецтва НАКККіМ

Герчанівська Поліна Евальдівна, доктор культурології, професор, завідувачка кафедри культурології та інформаційних комунікацій НАКККіМ

Копієвська Ольга Рафаїлівна, доктор культурології, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувачка кафедри арт-менеджменту та івент-технологій НАКККіМ

Хоролець Лариса Іванівна, професор, Народна артистка України, завідувачка кафедри сценічного та аудіовізуального мистецтва НАКККіМ

Корисько Наталія Михайлівна, доцент, Заслужений працівник культури України, заступник завідувача кафедри хореографії НАКККіМ

Бобул Іван Васильович, народний артист України, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри естрадного виконавства НАКККіМ

Денисюк Жанна Захарівна, доктор культурології, доцент, завідувачка відділу наукової та редакційно-видавничої діяльності НАКККіМ

Сиваш Ілона Олегівна, кандидат мистецтвознавства, завідувачка відділу аспірантури та докторантури НАКККіМ

Стронська Наталія Тарасівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційних комунікацій НАКККіМ, Голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Тишкевич Катерина Іванівна, заступник завідувача відділу наукової та редакційно-видавничої діяльності НАКККіМ

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(протокол № 5 від 24 листопада 2020 року)*

Романенкова Юлія, доктор мистецтвознавства, професор
Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва;
Братусь Іван, кандидат філологічних наук,
доцент Київського університету імені Бориса Грінченка

ТРАНСЛЯЦІЯ ТРАВМАТИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА (НА ПРИКЛАДІ УВІЧНЕННЯ БАБИНОГО ЯРУ)

Для України проблема пам'яті залишається актуальною впродовж тривалого часу. Ця проблема не є абстрактною чи вочиною істориків – вона проходить червоною ниткою крізь безліч сфер нашого буття, виступає домінуючим важелем національної ідентифікації та приводить до численних дискусій.

Особлива увага на сьогодні заслуговують події Другої світової війни в контексті історичної пам'яті. Саме ставлення до події буремних років становить собою важливий маркер самоусвідомлення дослідників, формує самобутній образ митця (в разі трансляції цих подій у художніх витворах). Вчені розрізняють «пам'ять жертв» та «пам'ять злочинців», що значно різняться. Трансляція історичної пам'яті тісно пов'язана з дотриманням етичних принципів та зі збереженням естетичної концепції, яка часто деформується під тиском травматичних факторів.

Бабин Яр є одним з найбільш різючих місць українського та світового меморіального ландшафту. У цьому місці зосереджена травматична пам'ять, що пов'язана з знищенням людей. Подібні історичні місця часто є багатоплановими та відтворюють різні аспекти історизації. Учені вказують, що: «культурний імператив пам'яті про травми передбачає консервацію і музеалізацію травматичних місць, що унеможливує естетичну репрезентацію звірств Третього рейху та їх кодування у вигляді певного послання; все це привело до розробки абсолютно нових концепцій у сфері культури пам'яті» (Ассман).

Саме ці нові концепції втілені в сучасному просторі Бабиного Яру. Пам'ятники останніх років, особливо «оновлення 2020», не ставлять собі за мету замінити «живу пам'ять». Вони лише сприяють отриманню відповідних відчуттів (ці емоції відвідувач «приносить з собою»). Відбувається «підкріплення власних знань з історії» особливим співпереживанням у місці масового розстрілу. Побідна концепція присутня в Аушвіце – «Той, хто сподівається тут щось знайти, вже привіз це у своєму багажі» (Klüger, *Weiter leben.*, цитується за виданням А. Ассман).

Для досягнення співпереживання у Бабиному Яру здійснена значна художня робота з посилення автентичності. При цьому мистецьке наповнення комплексу відповідає низці завдань: «Для ... колишніх в'язнів та їхніх дітей, які втратили тут своїх рідних і близьких, це місце сприймається, перш за все, як кладовище. Ті, у кого немає безпосереднього особистого зв'язку з мільйонами жертв, бачать перед собою туристичний об'єкт з музейно-меморіальним комплексом, де влаштовуються виставки та екскурсії. Представники релігійних або політичних груп здійснюють свого роду паломництва на місце мученицької загибелі своїх видатних представників. Очільники держав розглядають історичне місце дії як сцену для публічних заяв ідеологічного характеру, для застережень і закликів. Для історика це місце залишається археологічною територією, де триває пошук і збереження подій минулого» (Ассман).

Саме трансляція травматичної пам'яті може бути важливим мистецьким викликом Бабиного Яру. Творчі люди тонко відчують концепцію осмислення трагічного минулого, здебільшого здатні донести живі мотиви цієї пам'яті до широких мас. Однією з цих спроб стала інсталяція 2020 року, що втілює трансцендентні концепції простору і часу.

Україна має надзвичайний потенціал у трансформації пам'яті у потужні мистецькі об'єкти. Бабин Яр і Чорнобиль вже давно знаходяться у світовому фокусі подібного пошуку.

Література:

1. Ассман А. Длинная тень прошлого: мемориальная культура и историческая политика. Москва: Новое литературное обозрение, 2014. 328 с.
2. Романенкова Ю., Братусь І. Національний історико-меморіальний заповідник «Бабин Яр» як сегмент культурно-туристського потенціалу Києва. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство*: матеріали міжнародного симпозіуму, 6 червня. 2019 р. С. 248-249.